

- **Usnesení č. 162/13/13:** Zpráva o činnosti zahraničních zpravodajů za rok 2013

Zpráva pro Radu ČT o činnosti zahraničních zpravodajů za rok 2013

Předkládá: Zdeněk Šámal

Vypracoval: Michal Kubal

V Praze dne 22. května 2014

Obsah:

1. Definice zahraničního zpravodaje
2. Hlavní zahraniční události roku 2013 a jejich pojetí v ČT
3. Změny v práci zahraničních zpravodajů v roce 2013
4. Statistika výstupů
5. Výhled do budoucna

1. Definice zahraničního zpravodaje

Původní zpravodajské vstupy objevující se ve vysílání ČT se dají podle svých autorů rozdělit do dvou základních skupin:

- a) materiály vyrobené členy Redakce zahraničního zpravodajství vyslanými z Prahy do určitých zemí za účelem pokrytí přesně definovaných témat
- b) materiály produkované sítí stálých zahraničních zpravodajů, které ČT vysílá do určených zemí, aby v nich a v okolních státech pokrývali aktuální agendu spojenou s danou geografickou oblastí

Tato zpráva se bude většinou zabývat druhou skupinou. Zaměří se na kvantitativní a kvalitativní ukazatele práce devíti středisek ČT, která ke konci roku 2012 působila v šesti evropských zemích, na Blízkém Východě, v Americe i v jihovýchodní Asii. Budeme se ale zabývat i rolí zahraničního zpravodajství ve vysílání ČT, jejich tematickému rozboru a srovnání s jinými médii na českém mediálním trhu.

Česká televize v současné době disponuje devíti stálými zahraničními zpravodaji, jejichž střediska jsou v Berlíně, Bratislavě, Bruselu, Moskvě, Pekingu / Hongkongu, Paříži, Tel Avivu, Varšavě a Washingtonu.

Seznam stálých zahraničních zpravodajů ČT k 1. 3. 2014:

Berlín – Martin Jonáš

Bratislava – David Miřejovský

Brusel – Bohumil Vostal

Moskva – Miroslav Karas

Peking / Hongkong – Tomáš Etzler

Paříž – Petr Zavadil

Tel Aviv – Jakub Szántó

Varšava – Josef Pazderka

Washington – Martin Řezníček

Rozmístění zahraničních postů odráží jak historický vývoj, tak za daných rozpočtových podmínek maximální snahu o původní zahraniční zpravodajství, které je ve srovnání s ostatními českými, nejen veřejnoprávními médii unikátní. Zmíněná struktura zpravodajských postů umožňuje pokrývat nejen dění v samotných městech / zemích, kde sídlí zahraniční střediska, ale i vzdálenějším okolí. Zpravodaj ve Spojených státech v rámci finančních možností pokrývá i Kanadu, příp. nejbližší země střední Ameriky, zpravodaj v Bratislavě kromě Slovenska taktéž Rakousko a Maďarsko, zpravodaj v Polsku i Ukrajinu, Bělorusko nebo pobaltské státy atp. Tímto se Redakce zpravodajství snaží minimalizovat náklady, které jsou ve srovnání s ad hoc vyslaným zvláštním zpravodajem z Prahy nižší.

Stálý zpravodaj není jen reportérem, ale také vedoucím střediska, účetním, často také produkčním. Zastává tedy funkce, které jsou v pražském ústředí České televize svěřeny několika lidem. Dlouhodobá analýza jejich příspěvků dokládá, že přinášejí zpravodajství, které je kvalitativně i kvantitativně na vysoké úrovni.

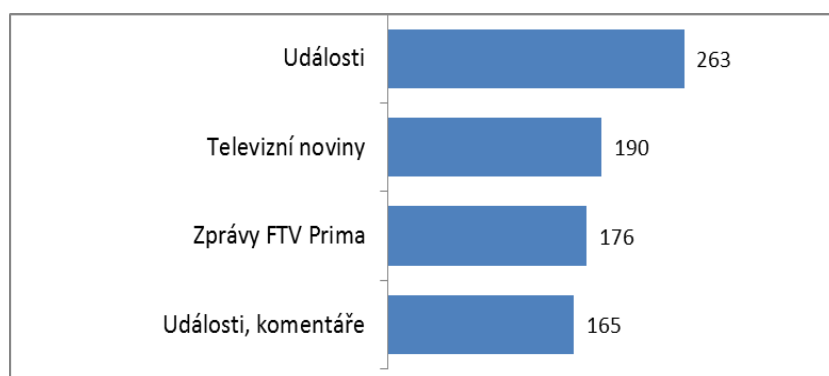
2. Hlavní zahraniční události roku 2013 a jejich pojetí ve zpravodajství ČT

Rok 2013 byl pro Redakci zahraničního zpravodajství především ve znamení významného zvýšení podílu na vysílání, zejména v prime-time programu ČT 24. Součástí programového schématu se od podzimu 2013 stalo i rozšířené vysílání pořadu Horizont ČT 24. Z dosavadní půlhodiny vysílané v týdenním cyklu každou neděli expandoval na půlhodinu každý všední den. To s sebou samozřejmě neslo zvýšené vytížení nejenom členů pražské redakce, ale taky zahraničních zpravodajů.

Divákům ale tato změna přinesla mnohem pestřejší a obsáhlejší zpravodajství ze světa než tomu bylo do té doby. Pořad vysílaný v novém čase, s větším prostorem pro témata z celého světa si našel své diváky. V prvních měsících vysílání (od října 2013) činila průměrná sledovanost 92 tisíc diváků.

I další zpravodajské relace přinášely svým divákům rozsáhlé zpravodajství z dění za českými hranicemi. Hlavní zpravodajské pořady se pravidelně umísťují v čele hodnocení variability servisu, který poskytují. Následující graf zachycuje počet různých hlavních témat v hlavních zpravodajských relacích českých televizí, jak ho zachytila analýza společnosti Media Tenor. Hlavní témata přitom výzkumníci této společnosti charakterizují jako obsahový aspekt, kterého se převážná část příspěvku týkala. V rámci každého příspěvku se tak stanovuje právě jedno hlavní téma, může však v něm být zmiňováno více různých tematických aspektů, tzv. výpovědí. Témata, která jsou příspěvkům a výpovědím přiřazována, vybírá analytik z předem definovaného seznamu, jenž obsahuje cca 700 různých položek.

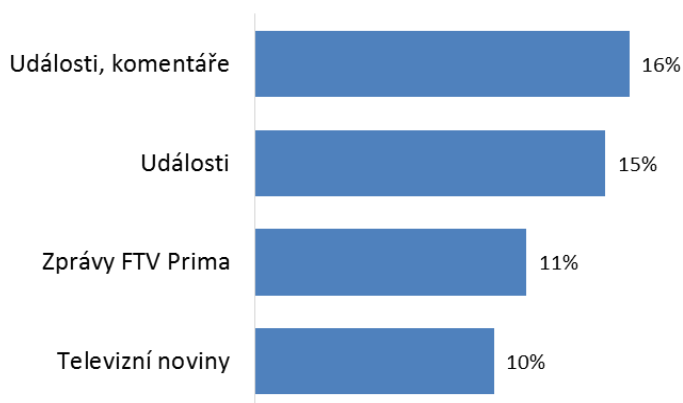
Počet různých hlavních témat příspěvků bez vztahu k ČR (zdroj: Media Tenor)

Z tohoto grafu vyplývá, že Události poskytovaly o třetinu víc témat než konkurenční zpravodajské relace. Události, komentáře sice poskytovaly méně pestrý výběr témat, celkově ale podíl

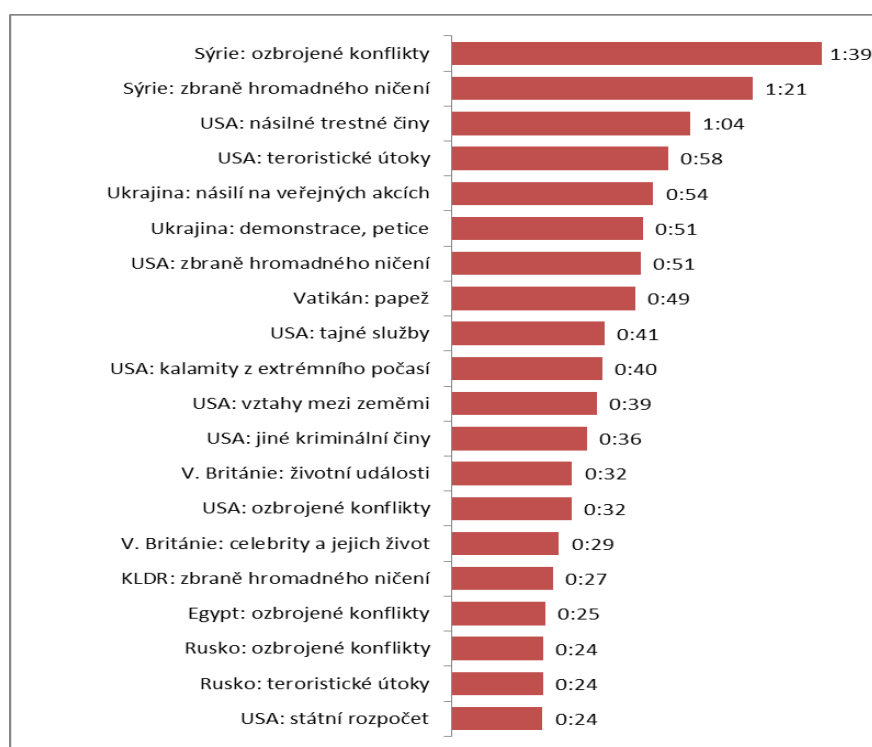
zahraničního zpravodajství na jejich stopáži převyšoval ostatní relace. Věnovaly se tedy menšímu počtu témat, probíraly je ale mnohem zevrubněji. To odpovídá analytickému zaměření pořadu, zejména ve srovnání se zpravodajským přehledem, který je obsahem zbylých srovnávaných relací.

Podíl zahraničního zpravodajství na celkové stopáži (zdroj: Media Tenor)

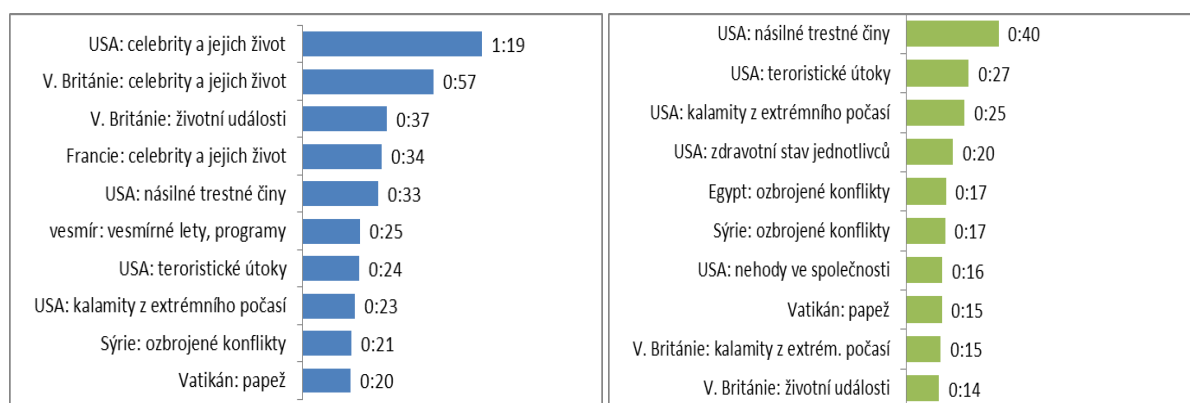
Z výše uvedeného grafu vyplývá, že ČT ve svých hlavních zpravodajských relacích poskytla svým divákům zhruba o polovinu víc zpráv bez vztahu k dění v ČR než konkurenční stanice. Mnohem důležitější ukazatel je ale výběr témat, který daný obsah naplnil. Ve vysílání ČT převažují informace o tématech se závažným společenským dopadem jako je ozbrojený konflikt v Sýrii a zejména použití zbraní hromadného ničení proti tamním civilistům, teroristické útoky nebo začátky ukrajinské krize, které svým časovým určením spadají do posledních měsíců roku 2013.

Nejčastější kombinace „zahraniční lokace: téma“ v Událostech (zdroj: Media Tenor)

Veřejnoprávní tematické zaměření hlavní zpravodajské relace ještě více vynikne ve srovnání s tématy, která ve svých hlavních relacích vysílaly obě zbylé dominantní televizní skupiny na českém mediálním trhu. V Televizních novinách TV Nova i ve Zprávách FTV Prima jednoznačně dominovaly informace o tématech s více či méně bulvárním nádechem – celebrity, životní události, kalamity.

Nejčastější kombinace „zahraniční lokace: téma“ v Televizních novinách a Zprávách FTV Prima (zdroj: Media Tenor)

Vytížení zpravodajů jednak na stálých postech, ale i vysílaných na pokrývání jednotlivých klíčových událostí z Prahy, je dáno četností a významností dění ve světě. Rok 2013 byl z tohoto pohledu opravdu bohatý. ČT pokrývala prostřednictvím svých zpravodajů ty nejdůležitější z nich. Věnovala se ale i oblastem a děním v nich, které přesahovalo rámec jedné izolované události. Tady je přehled zahraničních událostí, které dominovaly zpravodajství ČT v jednotlivých měsících roku 2013.

Nejčastěji prezentovaná témata v Událostech, podíl na vysílání (zdroj: Media Tenor)

Měsíc	podíl zahraničního zpravodajství	nejčastěji prezentované zahraniční události
Leden	17%	občanská válka v Sýrii a inaugurace prezidenta USA
Únor	16%	rezignace papeže Benedikta XVI.
Březen	14%	zvolení papeže Františka
Duben	15%	teroristický útok při maratonu v Bostonu
Květen	15%	série tornád v USA a konflikt v Sýrii

Červen	9%	povodně Slovensko a Německo, protesty v Turecku
Červenec	17%	narození britského následníka trůnu George
Srpen	13%	chemický útok v Sýrii a hrozba vojenského zásahu USA a Francie
Září	18%	odmítnutí ozbrojeného zásahu v Sýrii Ruskem a Čínou a diplomatické řešení krize
Říjen	13%	schvalování státního rozpočtu a rekordní dluh USA
Listopad	16%	hrozba útoku jadernými zbraněmi ze strany Íránu zvedla napětí mezi jmenovaným státem a Izraelem
Prosinec	16%	opoziční demonstrace na Ukrajině

Drtivou většinu tohoto klíčového světového dění pokrývala ČT prostřednictvím svých zpravodajů. Svým divákům nabízela původní informace z míst, která stála v centru globálního vývoje.

ČT přinášela svým divákům původní zpravodajství z hlavních událostí roku v zemích, kde má své stálé zastoupení. Třeba americký zpravodaj se obsáhle věnoval přípravám i průběhu druhé inaugurace prezidenta Baracka Obamy. Přinášel ale původní zpravodajství o okolnostech prvního teroristického útoku na americkém území od 11. září 2001. Martin Řezníček informoval o následcích bombových útoků na maratón v Bostonu i o dramatickém pátrání po pachatelích, které prakticky zastavilo život v jednom z nejdůležitějších amerických měst. Ve stejných dnech ale postihl městečko West ve státě Texas výbuch místní továrny na hnojiva, značnou část města, kde žijí obyvatelé s českými kořeny, srovnal se zemí. I odsud Martin Řezníček přinášel původní zpravodajství.

Stejně tak německý zpravodaj Martin Jonáš obsáhle informoval o tamních parlamentních volbách. Jeho reportáže přiblížily dění v sousední zemi, zasadily ho do kontextu tamní politické situace, ale i ekonomického vývoje v celé EU, pro který byly výsledky voleb v největší ekonomice kontinentu klíčovou zprávou. Velkou pozornost věnovala ČT ve svém vysílání i dění v dalších ekonomikách eurozóny, zejména v souvislosti s pokračujícími problémy spojenými s dluhovou krizí. Zpravodajové ČT hned několikrát informovali přímo o kyperské krizi, původní reportáže přinášeli i z Řecka, Španělska, Itálie nebo Portugalska.

Konec roku se nesl ve znamení začínající ukrajinské krize. ČT od prvopočátků informovala o demonstracích na kyjevském Majdanu. Původní zpravodajství přímo z místa v podání varšavského zpravodaje Josefa Pazderky přinášela daleko dříve než se na dění na Ukrajině napřímila pozornost hlavních světových médií. I v tomto ohledu poskytla ČT svým divákům opravdový informační náskok a plně dostála svým povinnostem veřejnoprávního média. Události na začátku roku 2014 potvrdily správný odhad redakce, která od prvních dnů opozičních protestů sledovala tamní dění s mimořádnou intenzitou.

Ostré střety opozičních demonstrantů s policejními oddíly byly jenom jednou ze složitých situací, ve kterých se zpravodajové ČT v uplynulém roce pohybovali. Jakub Szántó na počátku roku jako jeden z mála západních novinářů navštívil syrské Aleppo, kde uprostřed občanské války natáčel reportáže o trpících obyvatelích rozděleného města. Syrské krizi i v roce 2013 věnovala ČT obsáhlý prostor, zejména situaci po útoku chemickými zbraněmi proti civilnímu obyvatelstvu a následné eskalaci krize. ČT informovala o dění kolem plánovaného vojenského zásahu a diplomatickým rozhovorům o řešení situace z klíčových míst – z Washingtonu, z Blízkého Východu, z Moskvy, Paříže i ze Ženevy, kde zástupci světových mocností vyjednali s vyslanci syrského režimu podmínky, za nichž se Damašek vzdá zbraní hromadného ničení.

Jakub Szántó později přinášel původní zpravodajství z Egypta, kde působil v době vrcholících protestů proti vládě Muslimského bratrstva a v době svržení prezidenta Mursího. Tomáš Etzler se při natáčení o územních sporech o ostrovy Senkaku mezi Japonskem a Čínou dostal přímo doprostřed největšího vyhocení krize za poslední léta. Zpravodajství, které ČT odsud přinášela, citovaly desítky světových mediálních titulů – mezi nimi největší japonské deníky a televize nebo časopis TIME.

Obrazovým důkazem, jak složité a nebezpečné situace musí řešit zpravodajové ČT ve své snaze získat co nejvyváženější zpravodajství, je následující fotografie. Zachycuje vysílání hlavní zpravodajské relace v době vrcholících protestů v Istanbulu proti politice premiéra Erdogana. Těsně před živým vstupem reportéra Václava Černoorského zasáhla policie proti demonstrantům a použila proti nim slzný plyn. Václav musel živý vstup absolvovat v plynové masce.

ČT ale působila i na jiných místech, kde se psaly dějiny. Když v únoru oznámil papež poprvé po šesti staletích svou dobrovolnou rezignaci, Jakub Nettl hned ten den informoval v Událostech o aktuálním vývoji v živém vstupu přímo ze Svatopetrského náměstí. Společně s Hanou Scharffovou pak v rozsáhlé sérii živých vstupů a původních reportážích zprostředkovávali atmosféru a kontext konkláve, na jehož konci kardinálové zvolili novým papežem Jorgeho Mariu Bergoglia, který si zvolil papežské jméno František. Volbu nového papeže Hana Scharffová oznamovala přímo v živém vstupu v rámci Událostí, první slova nově zvoleného papeže přenášela vzápětí ČT 24 v rámci mimořádného vysílání.

ČT měla svého korespondenta i na pohřbu Nelsona Mandely, kvůli kterému na konci roku přiletěla do Jihoafrické republiky řada světových státníků a osobností.

Původní zpravodajství ale přinášejí reportéři ČT i z cest, které pomáhají k udržování a navazování diplomatických a ekonomických vazeb mezi Českou republikou a jinými zeměmi. Tradičně doprovázejí nejvyšší představitele ČR na jejich cestách nejenom do sousedních zemí, ale i do vzdálenějších destinací. Ty jsou obvykle spojené s prosazováním českých zájmů zejména v obchodních vztazích.

Původní zpravodajství tak ČT přinášela nejenom z cest prezidentů Klause a Zemana na Slovensko nebo do Polska, informovala třeba o cestách státních a ústavních činitelů do exotičtějších destinací – Spojených arabských emirátů, Jemenu, Saúdské Arábie, Vietnamu, Brazílie nebo Indie. Každá z těchto zemí je samozřejmě velmi atraktivní destinací i pro české podnikatele, ČT se vzájemným obchodním vazbám v této souvislosti obsáhle věnovala.

3. Změny v práci zahraničních zpravodajů v roce 2013

Rozmístění zahraničních postů odráží jak historický vývoj, tak za daných rozpočtových podmínek maximální snahu o původní zahraniční zpravodajství, které je ve srovnání s ostatními českými, nejen veřejnoprávními médii unikátní. V období finanční krize, s jejímiž následky se nejenom Česko, ale většina vyspělých zemí západního světa stále vyrovnává, se tento přístup stává výjimečným dokonce i v evropském měřítku. ČT se udržováním takto rozsáhlé sítě zahraničních zpravodajů a dokonce jejím dalším rozšiřováním vydává opačným směrem než většina komerčních médií a některé veřejnoprávní stanice. Udržování sítě zahraničních zpravodajů a původní materiály, které přináší ve svém vysílání, pomáhá výrazně zkvalitňovat veřejnou službu, kterou ČT poskytuje.

Rozšíření sítě zpravodajů záleží na mnoha faktorech, které Redakce zpravodajství kontinuálně vyhodnocuje, především na financích (v roce 2012 hospodařila všechna střediska jako celek v souladu s přijatým rozpočtem, který nepřekročila – zůstala na 97,3 % plánu nákladů na provoz). Se vzrůstajícím důrazem na původní zahraniční zpravodajství zároveň opakovaně vyvstávala otázka potenciálního rozšíření sítě zpravodajů.

Z tohoto pohledu přinesl rok 2013 pro síť zahraničních zpravodajů ČT největší změnu za posledních pět let. ČT loni rozšířila sestavu stálých zpravodajských postů o dvě nová působiště – na Blízkém Východě a v západní Evropě. Reaguje tak na potřeby kontinuálního vysílání ČT 24, ale i hlavních zpravodajských relací.

Blízký Východ zůstává jedním z nejdůležitějších regionů světa. Události na poměrně malém území výrazně ovlivňuje globální dění a původní zpravodajství ze zemí této oblasti umožní ČT poskytnout divákovi nejenom zprávy o aktuálních problémech, ale i vzhled do pozadí celé této komplikované problematiky.

Stejně tak západní Evropa – i v souvislosti s dluhovou krizí a problémy jednotné evropské měny se ukázalo, že původní zpravodajství z Francie, Velké Británie a Španělska je pro moderní zpravodajskou redakci skoro nutností. Při každodenním informování o událostech v těchto státech byla redakce dosud odkázána na agenturní zpravodajství, které původní příspěvky z místa dokáže nahradit jen

v omezeném rozsahu. Taktéž výrazně nadprůměrné (ve srovnání s ostatními) využívání spolupracovníků na telefonické příspěvky z Paříže i Londýna dokazovalo, že absence postu v jednom z těchto měst je citelná.

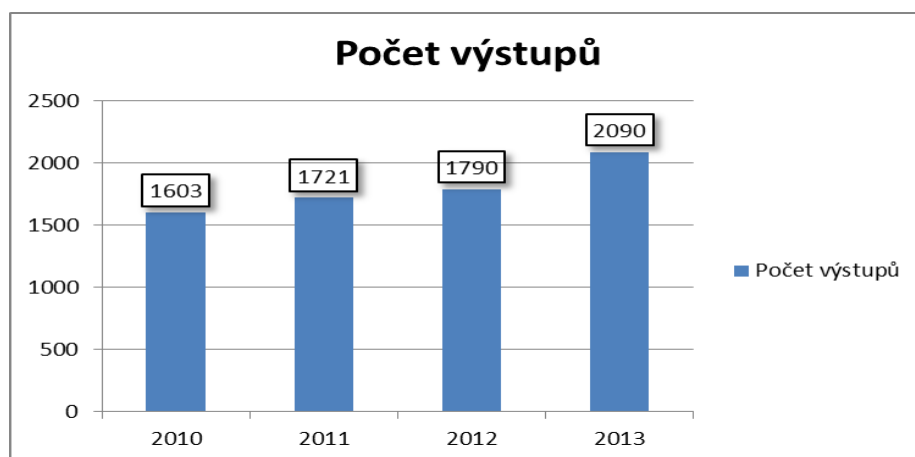
ČT proto v průběhu léta otevřela dva nové posty s plnohodnotným obsazením ve složení reportér a kameraman, jak je zvykem na ostatních místech. Novým zpravodajem z Blízkého Východu se stal Jakub Szántó, jeden z nejzkušenějších expertů na danou oblast na české mediální scéně. Působit bude v izraelském Tel Avivu, pokrývá ale samozřejmě i další země regionu, nejenom s přihlédnutím k aktuálnímu dění.

Po dlouhém zvažování mezi Londýnem a Paříží se vedení Redakce zpravodajství rozhodlo zřídit nový post ve francouzské metropoli. Hlavním (ale nikoli jediným) důvodem byla geografická poloha. Paříž umožňuje tamnímu štábu operativně pokrývat i dění na jihu Evropy (Španělsko, Portugalsko, ale třeba i Itálie), tedy oblast, která hraje v posledním vývoji na evropské scéně klíčovou roli. Zpravodajem v Paříži se stal Petr Zavadil, který ve Francii dlouhá léta studoval a kromě jiných jazyků hovoří plynně nejenom francouzsky, ale i španělsky, a je tak ideálním kandidátem vzhledem k uvažovanému zaměření tohoto postu.

Zřízení těchto dvou nových postů ještě posílilo pozici zpravodajství ČT jako nezpochybnitelného lídra v zahraničním zpravodajství nejenom na televizním trhu, ale i v kontextu celé české mediální scény. Umožňuje přinášet původní informace a z regionů, které ovlivňují evropské i globální události a tím i život občanů ČR. Bude to další zkvalitnění dál služby, kterou ČT svým divákům poskytuje.

4. Statistika výstupů

Zahraniční redakce provádí kontinuálně statistiku výstupů z jednotlivých zpravodajských postů určenou pro interní potřeby. Je důležité upozornit, že tato data nejsou v žádném případě jediným, ani hlavním kritériem hodnocení práce zpravodajů. Jde pouze o jeden z řady pomocných indikátorů, které bere vedení redakce v úvahu. Statistika je prováděna kontinuálně, proto lze na následujících dvou stranách srovnat data za léta 2010-13. Výsledky obecně dokládají ve většině případů nárůst počtu příspěvků v aktuálním roce.

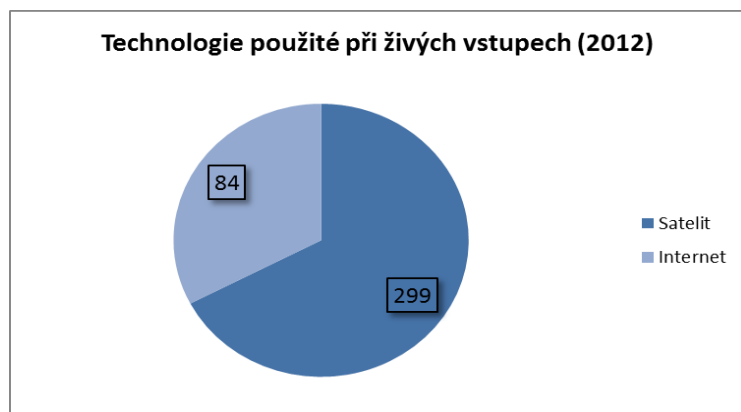

Dalším faktorem, který limituje možnost činit ze statistik přesné závěry, je velmi obtížně kvantifikovatelná odlišnost v podmínkách pro práci novinářů, vzdálenosti, které je nutné překonat pro pořízení obrazového příspěvku, rozdíl v relevanci témat pro českého diváka atd. Reportáže v kulturně blízkých prostředích, kde je Česká televize respektovaným médiem (Slovensko, Polsko) vznikají mnohem jednodušeji než např. v Rusku, Číně nebo Spojených státech.

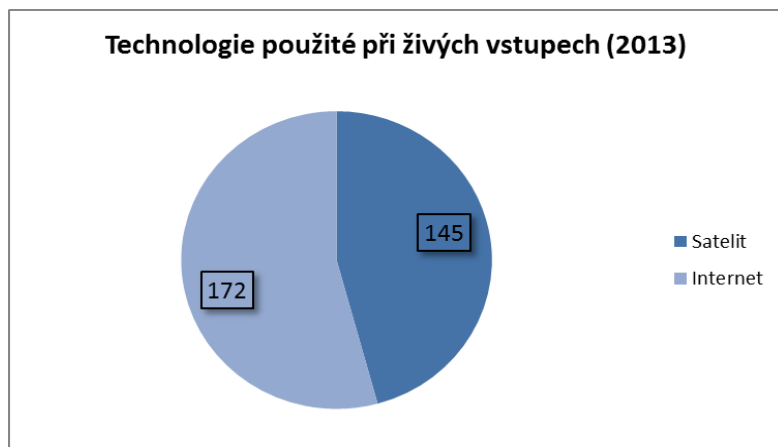
Významnou změnou je i použitá technologie. Mnohem častěji se materiály z nejrůznějších světových destinací dostávají do České televize prostřednictvím internetového spojení. Pro srovnání – v roce, kdy začala vysílat ČT 24, byl podíl reportáží posílaných prostřednictvím satelitního spojení (tedy s využitím velmi drahého servisu světových agentur jako APTN, Reuters nebo EBU) 100 %. To s sebou neslo vysoké náklady – cena za desetiminutový segment satelitního spojení v závislosti na destinaci často přesahovala 1000,-- USD. Loni už se ve vysílání neobjevil jediný příspěvek posílaný prostřednictvím satelitního spojení.

Trochu jiná situace je u živých vstupů. Na rozdíl od posílání natočeného příspěvku je živý vstup závislý na kvalitě datového toku v dané destinaci. V mnoha oblastech je tedy nemožné uskutečnit živý vstup prostřednictvím internetu, jindy (především v případě vstupů stálých zpravodajů z míst jejich trvalého působení) se technická kvalita takto provedeného živého vstupu vyrovná satelitnímu spojení. Náklady jsou samozřejmě nesrovnatelné.

Ještě v roce 2012 loni činil podíl živých vstupů uskutečněných prostřednictvím internetu ve vysílání zhruba třetinu:

V roce 2013 už byly potřebnou technologií vybaveny všechny stálé zpravodajské posty a podíl internetového spojení při živých vstupech ve vysílání přesáhl podíl „klasických“ živých vstupů, prováděných za využití satelitního přenosu.

5. Výhled do budoucna

Rok 2013 byl pro zahraniční zpravodajství ve znamení nebyvalé expanze, a to jak ve formě podílu ve vysílání, tak v podobě zřízení dvou nových zpravodajských postů. Zároveň to byl rok, kdy se po dvou letech výměn na téměř všech zpravodajských postech noví reportéři už naplno zapracovali. I díky tomu se podařilo zvládnout tak náročné období, jakým byl z pohledu zahraničního zpravodajství rok 2013. Rok 2014 přinese poslední plánovanou personální změnu – na místo zpravodaje v Pekingu nastupuje Barbora Šámalová. Střídá Tomáše Etzlera, který po víc než šestiletém působení v Číně a jihovýchodní Asii bude i nadále pokračovat ve spolupráci s ČT, tentokrát formou externího pracovního poměru.

Od ledna 2014 začala Redakce zahraničního zpravodajství vysílat Horizont ČT 24 i v obnoveném nedělním čase, v hodinové stopáži. To představuje další možnosti, jak dostat zahraniční témata na obrazovky ČT. Vedení ŘZ průběžně zvažuje efektivitu stávajícího rozložení a rozsahu sítě stálých zpravodajských postů. ČT v současné době disponuje jednou z nejrozsáhlejších ve srovnání s veřejnoprávními televizemi sousedních států nebo členských států EU srovnatelné velikosti. Samozřejmě je možné uvažovat o dalším rozšiřování – ať už směrem k posilování přítomnosti v evropských zemích (Londýn, Balkán), nebo směrem k rychle rostoucím ekonomikám zemí např. skupiny BRICS. Zřízení postu v Brazílii nebo Indii ale podle názoru vedení ŘZ neodpovídá ekonomickým možnostem ani programovým potřebám zpravodajství ČT.

Rok 2014 bude z pohledu zahraničního zpravodajství ještě náročnější než ten předchozí. Krize na Ukrajině, volby do Evropského parlamentu, problémy v jihovýchodní Asii, dění na Blízkém Východě, to všechno klade velké nároky na celou redakci a samozřejmě především na reportéry v daných oblastech. Z pohledu zahraničního zpravodajství se tak následující rok ponese ve znamení stabilizace a dalšího rozvoje působení zpravodajů ve stávajících působištích a pokrytí na události velmi bohatých měsíců.